

Ombódi Imre alezredes – Mátés Tamás őrnagy:

AZ OROSZ–UKRÁN HÁBORÚ HÁTTERE ÉS AZ OROSZ BLITZKRIEG-STRATÉGIA KUDARCA

„Amikor bárhol megtörik a béke,
bármely ország békéje mindenütt veszélyben van.”
(Franklin D. Rooseveltt, 1941)

DOI: 10.35926/HSZ.2025.2.2

ÖSSZEFOGLALÓ: 2022. február 24-én a hajnali órákban megindult az orosz – főleg szárazföldi – offenzíva Ukrajna ellen, ezzel kirobbantva az orosz–ukrán háborút. A három éve tartó harci cselekmények tapasztalataiból egyértelműen levonható az a következtetés, hogy az orosz különleges katonai műveletnek nevezett invázió nem érte el stratégiai célkitűzéseit, ezzel az orosz Blitzkrieg-stratégia¹ összeomlott. Jelen publikáció célja, hogy átfogó képet nyújtson azokról a folyamatokról, amelyek az orosz–ukrán fegyveres konfliktus kialakulásához vezettek, rövid áttekintést adjon a konfliktus kezdeti szakaszairól, valamint az ukránok kurszki betörésének mérhető eredményeiről.

KULCSSZAVAK: háború, Putyin orosz elnök, orosz–ukrán háború, szárazföldi műveletek, különleges katonai műveletek

A SZERZŐKRŐL:

- Ombódi Imre alezredes, a HVK Haderőtervezési Csoportfőnökség Haderőszervezési Főnökség kiemelt főtisztje (főnökhelyettes.), az NKE Hadtudományi Doktori Iskola hallgatója (ORCID: 0009-0009-4165-6595; MTMT: 10089262)
- Mátés Tamás őrnagy, a HVK Vezérkari Iroda főtisztje, az NKE Hadtudományi Doktori Iskola hallgatója (ORCID: 0000-0000-8028-3084, MTMT: 10098426)

BEVEZETÉS

Szendy István ezredes a *Hadelmélet és katonai műveletek* című egyetemi jegyzetében így fogalmaz: „A fegyveres küzdelem, a háború emberi létünk egyik meghatározó jellemzője, olyan társadalmi létforma, mely kialakulása, illetve bekövetkezése esetén összetettsége, bonyolultsága, valamint a társadalmi lét minden területére kihatással van.”² Ez a megállapítás a háború általános és komplex természetére utal, különös tekintettel a társadalmi és a történelmi hatásokra, amelyeket az orosz–ukrán háborús konfliktus kialakulása is jól példáz.

Ebben a konfliktusban az érintett politikai erők a háborút tekintik a végső megoldásnak (eszköznek) a társadalmi lét – a magán- és a társadalmi csoportok érdekeinek figyelembevételével –

¹ A második világháborúban a német Wehrmacht által aratott gyors győzelmek jellemzésére használt nemzetközi kifejezés, jelentése: villámháború.

² Szendy 2013, 11.

biztosítása érdekében, ahogyan a porosz katonai teoretikus Clausewitz fogalmaz: „a háború nem egyéb, mint az állampolitika folytatása más eszközökkel”.³

A HÁBORÚ KITÖRÉSÉHEZ VEZETŐ ÚT

A 2004. novemberi, úgynevezett *narancsos forradalom* után az Ukrajna és Oroszország közötti feszültség tovább fokozódott, mivel a Nyugat-barát Viktor Juscenko nyerte a korábban elcsalt elnökválasztást. Ennek ellenére Oroszország továbbra is saját befolyási övezetének tekintette Ukrajnát, az 1994-es *budapesti memorandum*⁴ ellenére is, amelyben pedig garantálta Ukrajna szuverenitását és függetlenségét.

2007 februárjában tartották a 47. Münchener Biztonságpolitikai Konferenciát, ahol Putyin elnök az elhíresült rendkívüli beszédében⁵ rávilágított arra, hogy a NATO keleti bővítése nincs összhangban a Szövetség modernizálásával, éppen ellenkezőleg, Oroszország súlyos provokációnak tekinti azt. Putyin számonkérte a jelen lévő politikai vezetőket, köztük Robert Gates amerikai védelmi minisztert, hogy „Ki ellen irányul a NATO-bővítés?”, illetve „Miért nem tarják be a nyugati partnerek azt a nyilatkozatukat, amelyet a Varsói Szerződés felbomlásakor tettek?”, miszerint a Szovjetunió egykori tagállamai nem kapnak tagságot az Észak-atlanti Szövetségben.⁶

1. kép Putyin megtartja elhíresült müncheni beszédét⁷

³ Clausewitz 1961, 29.

⁴ Többoldalú politikai nyilatkozat – ami nem kötelező érvényű –, amit 1994. december 5-én Budapesten írtak alá. Az egyezményben az Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia és Oroszország hat pontban biztosította Ukrajna, Fehéroroszország és Kazahsztán politikai függetlenségét és szuverenitását, ezért a három állam csatlakozott az 1968-as atomsorompó-szerződéshez, és vállalta atomfegyvereik leszerelését.

⁵ Vlagyimir Putyin elnök beszéde 2007.

⁶ Fordulópont 2024.

⁷ 2007 Munich speech...

Az orosz elnök beszédének egyik fő célja az volt, hogy megakadályozza Ukrajna és Grúzia MAP-tagságának⁸ megszerzését, ami végül sikerült is.⁹ Pár hónappal később, 2008 augusztusában Oroszország megtámadta Grúziát. Az orosz–grúz háború, más néven dél-oszétiai háború, egy rövid, ötnapos konfliktus volt Grúzia és Oroszország között. Grúzia megkísérelte visszaszerezni az ellenőrzését a lázadó területek (Dél-Oszétia és Abházia) felett, amire válaszul Oroszország „békefenntartó erőt” vezényelt a régióba. Nicolas Sarkozy francia elnök közvetítésének köszönhetően a fegyveres harcok befejeződtek. Mivel hivatalosan nem volt háború, a helyzetet végül nem is békeszerződéssel rendezték. Abháziát és Dél-Oszétiát Oroszország elismerte független államokként, és kivonult Grúziából.

A 2010-es ukrajnai elnökválasztáson változás következett be, amikor az oroszbarát Viktor Janukovics megnyerte a választásokat. 2013-ban tüntetések kezdődtek Janukovics ellen, ami forradalmi hangulathoz vezetett. Janukovics végül Oroszországba menekült, és röviddel ezt követően, 2014-ben az oroszok annektálták a Krím-félszigetet, valamint támogatást nyújtottak az ukrajnai szeparatista erőknek a donyecki és luhanszki régiókban. Ezen események hatására – a budapesti memorandum megsértése miatt – Ukrajna szorosabb kapcsolatokat kezdett kialakítani a NATO-val és az Európai Unióval.

Ezek alapján levonhatjuk azt a következtetést, hogy Putyin nem látott más eszközt, mint katonai erőt alkalmazni Ukrajna ellen, hogy megakadályozza az ország *euroatlanti* integrációs törekvéseit, különösen a NATO-hoz történő közeledését. A Nyugat figyelmen kívül hagyta Putyinnak a 2007-ben a müncheni konferencián elhangzott vészjósló beszédét, hiszen a NATO tovább bővült: Horvátország és Albánia 2009-ben, Montenegró 2017-ben, Észak-Macedónia 2020-ban, majd Finnország már a háború alatt, 2023-ban, Svédország pedig 2024-ben csatlakozott a szervezethez. Ez a helyzet valószínűleg növelte a feszültséget, és sürgette Putyin döntéshozatalát.

A HÁBORÚ KITÖRÉSE ÉS KEZDETI SZAKASZA

Az orosz katonai felvonulás Ukrajna ellen 2021 márciusában indult (1. ábra), amikor jelentős számban hagyományos csapatokat vezényeltek az ukrán határ menti területekre. Ennek a lépésnek három fő célja volt. Először is, Moszkva nyomást kívánt gyakorolni a nyugati kormányokra, hogy újra részt vegyenek egy Minszk II.-höz hasonló megállapodás¹⁰ tárgyalásain, amelyek arra készítenék Kijvet, hogy engedjen, és így elkerülje a konfliktust.

⁸ A Tagsági Akciótervet (Membership Action Plan – MAP) a NATO 1999-ben hozta létre, ellensúlyozva Románia és Szlovénia kimaradását az akkori bővítési körből. Lényege az, hogy a Szövetség intenzívebbé teszi kapcsolatait olyan országokkal, amelyeknek stratégiai célja a NATO-tagság. A MAP-részvétel nem biztosíték a későbbi taggá válásra.

⁹ Tólas 2008.

¹⁰ A 2015 februárjában megkötött Minszki II. megállapodás célja az volt, hogy rendezze a konfliktust Kijev és a kelet-ukrajnai szakadárak között. A megállapodás többek között fegyverszünetet, nehézfegyverek visszavonását és politikai reformokat írt elő, ám a végrehajtása sokszor megrekedt, a konfliktus folytatódott.

1. ábra Orosz zászlóaljharccsoportok felvonulása 2021 márciusában¹¹

Másodszor, előkészítették és végrehajtották a katonai felvonulásokat Ukrajna körül (2. ábra), hogy az esetleges inváziót gyorsan megkezdhessék. Harmadszor, lehetőséget adott Moszkvának arra, hogy felmérje Kijev nemzetközi partnereinek a reakcióját.¹²

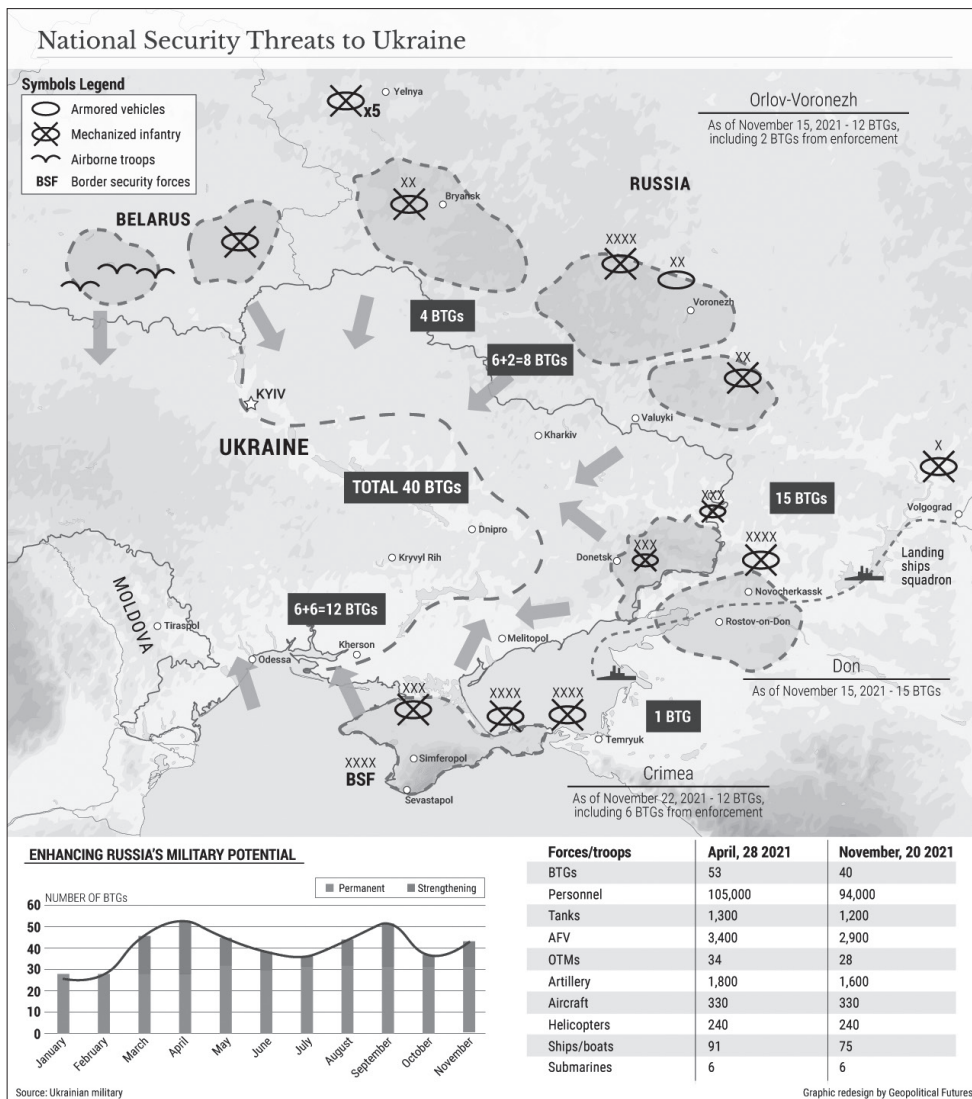
Az orosz inváziós terv számos alapvető feltételezésen alapult. Többek között kulcsfontosságú volt a gyors cselekvés, hogy elkerüljék a nemzetközi politikai és esetlegesen katonai válaszokat, illetve az ukrán vezetők eltávolítása segített volna az oroszbarát támogatás előmozdításában. Ehhez akár egy energiapolitikai (távfűtés, villamos energia) és pénzügyi újraszabályozás az orosz fél részéről vagy e területek szigorúbb ellenőrzése is hatékony eszköz lehetett volna. Az orosz hadsereg felső vezetése úgy vélekedett, hogy az orosz erők képesek legyőzni az ukrán hadsereget, mint ahogy Grúziában tették. Ezekre a feltételezésekre építve az orosz Szövetségi Biztonsági Szolgálat (Fegyerálnaja Szluzsba Beozopasznosztyi – FSZB), a védelmi miniszter Szergej Sojgu és Valerij Geraszimov vezérkari főnök kidolgozták a Putyin elnök stratégiai céljainak elérését támogató haditervüket.

Az orosz katonai és biztonsági erők fő stratégiai céljai közé tartozott az ukrán kormány megtévesztése az invázió időzítése és helyszínei tekintetében, Ukrajna védelmi képességeinek csökkentése, a szárazföldi erők legyőzése, az ellenállás megtörése politikai és gazdasági központok elfoglalásával.

¹¹ Harris–Sonne 2021.

¹² Zabrodskiy et al. 2022.

Szenes Zoltán ny. vezérezredes a Magyar Nemzetnek adott interjújában¹³ így fogalmaz: „Oroszország 2022. február 24-én hajnalban inváziót indított Ukrajna ellen, miután február 21-én elismerte a két kelet-ukrajnai szakadár terület, a Donyecki, illetve Luhanszki Népköztársaság függetlenségét, és a hivatalos megfogalmazás szerint békefenntartó csapatokat küldött a térségbe.”

2. ábra Orosz zászlóaljharccsoportok elhelyezkedése 2021 áprilisa és novembere között (ukrán katonai forrás alapján)¹⁴

¹³ Ukrajna... 2023.

¹⁴ Friedman 2021.

Putyin „hivatalos” álláspontja szerint a *különleges katonai művelet* célja, hogy meg kell védeni Oroszországot a NATO bővítésétől, támogatni kell Kelet-Ukrajna orosz ajkú lakosságát az ukrán kormány feltételezett népirtásával szemben (Ukrajna náci mentesítése). A támadó orosz erők létszáma becslések szerint 140–190 ezer fő¹⁵ között mozgott, majd egyidejűleg négy irányból indultak meg Kijev és Odessza főcsapásiránnyal, a kiegészítő irányok Harkiv és Mariupol, valamint a Donbasz¹⁶ voltak (3. ábra).

3. ábra Az orosz csapatok támadási irányai 2022. 03. 04-én¹⁷

A kezdeti stratégia szerint az orosz inváziós erők jelentős számú, a legfőbb harcászati alegységnek számító zászlóaljharccsoportot (Bataljonnaja Taktyicseszskaja Gruppa – BTG) alkalmaztak, megközelítőleg 110-et. A BTG egy lövészzászlóalj (döntően láncaltapas haditechnikai eszközökkel felszerelve), amelyet megerősítettek tüzér-, légvédelmi, műszaki, elektronikai hadviselési és logisztikai század/üteg- vagy szakaszszintű alegységekkel (4. ábra).

A BTG erőssége a vezetés-irányítási rendszere, a mozgékonyasága, a manőverezőképessége és a tűzrendszere. Az orosz vezérkar a BTG-k képességeire alapozta az Ukrajna elleni gyors offenzívát, hasonlóan a grúzai beavatkozáshoz. Az ukrán invázió négy iránya (3. ábra):

1. *támadási irány, északi front:* Az orosz erők Belarusz felől támadták Kijevet, főként a Keleti Katonai Körzet 29., 35. és 36. Összefegyvernemi Hadseregeinek erőivel. Ez a front gyors előrenyomulást mutatott, de erős ellenállásba ütközött Kijev közelében. Jelentős kezdeti akadály volt a hosztomeli repülőtér megszerzésének sikertelensége, ami megnehezítette Kijev körbezárását.

2. *támadási irány, északkeleti front:* Itt a Központi Katonai Körzet 2. és 41. Összefegyvernemi Hadserege tört előre Oroszország területéről nyugat, illetve Kijev felé. Ezen a tengelyen Harkiv

¹⁵ Takács 2024, 36.

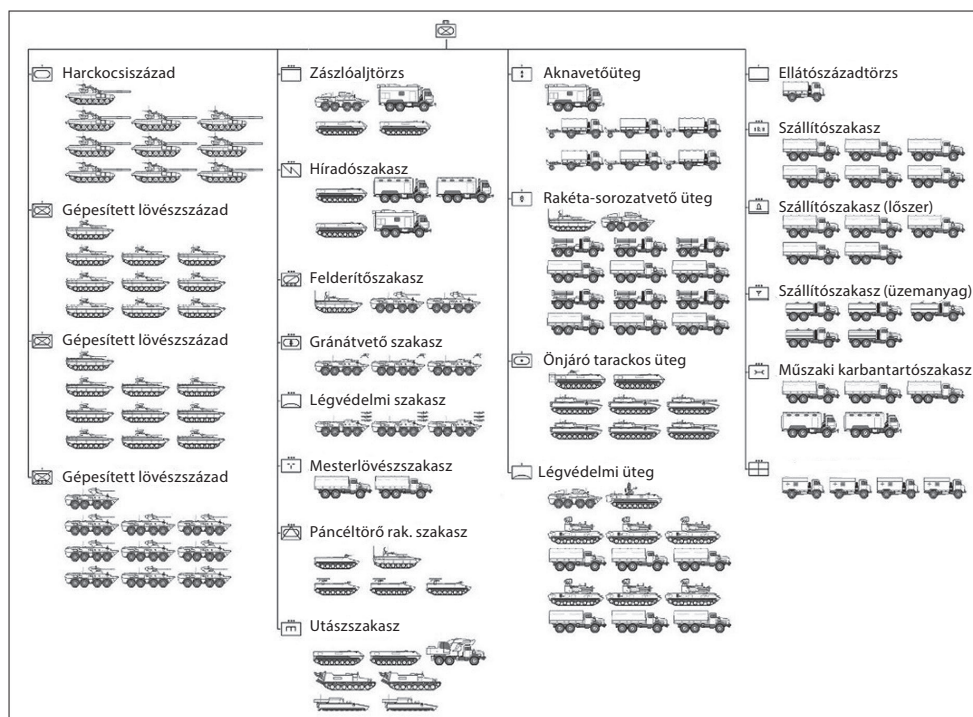
¹⁶ Jones 2022.

¹⁷ Térképen mutatjuk... 2022.

közelében heves harcok folytak, ahol az orosz erők – beleértve a 2. Gárda-harcoksihadsereget is – intenzív harcokba keveredtek, de az ukrán védelmek ideiglenesen megállították őket, hatékonyan használva a 3. generációs páncéltörő fegyverrendszereket (például: Javelin).

3. *támadási irány, keleti front:* A Donbasz területéről kiindulva elsősorban a Nyugati Katonai Körzet erői – beleértve az 1. Gárda-harcoksihadsereget, a 6. és a 20. Összefegyvernemi Hadseregeket – Harkiv felé nyomultak előre, és próbálták áttörni az ukrán vonalakat Luhanszk felé, de csak kis területeket sikerült birtokba venniük.

4. *támadási irány, déli front:* Talán ez volt a legfontosabb hadműveleti célkitűzés, amely magában foglalta a Krím felőli előrenyomulást a kulcsfontosságú városok, például Odessza és Mariupol irányába. A műveletet a Déli Katonai Körzet vezette, többek között a 8., a 49. és az 58. Összefegyvernemi Hadsereg, valamint a 7. Légideszant-hadosztály elemeivel. Ezen a fronton jelentős területek kerültek orosz ellenőrzés alá Herszon városának korai elfoglalásával.

4. ábra: Az orosz zászlóaljharccsoport szervezeti felépítése és technikai eszközei¹⁸

¹⁸ Vasárus 2023, 20.

Az orosz erők stratégiája az idő előrehaladtával megváltozott, a nagyobb városok ostromától az infrastruktúra elleni támadások felé mozdult el, célozva az energetikai létesítményeket és a gabonaszállítási útvonalakat, súlyos gazdasági és humanitárius következményeket okozva Ukrajának. A konfliktus súlyos emberi jogi és humanitárius válságot idézett elő, milliók kényszerültek elmenekülni otthonaikból, valamint számos civil áldozatot követelt. Az ukrainai infrastruktúra jelentős károkat szenvedett, és a gazdaság mély recesszióba süllyedt.

Nemzetközi szinten a konfliktus újjáélesztette a hidegháborús feszültségeket, ami Oroszországra nézve jelentős szankciókat vont maga után, valamint kikényszerítette a NATO keleti szárnya védelmének a megerősítését. Az Amerikai Egyesült Államok és az EU kulcsszerepet játszottak – és játszanak mai is –, Ukrajna támogatásában mind katonai, mind gazdasági és pénzügyi segítségnyújtás formájában.

A háború további menetét nehéz előre megjósolni, mivel a fegyveres konfliktusok dinamikája és a nemzetközi közösség reakciója folyamatosan változik. Az orosz–ukrán konfliktus mély és tartós hatással van nemcsak a közvetlenül érintett országokra, hanem a második világháború óta fennálló globális politikai és gazdasági rendszerre is.

A háborúval kapcsolatos veszteségek rendkívül magasak mindkét oldalon, beleértve a katonákat, a civileket és a technikai eszközöket is. A valós veszteségadatok és statisztikák nem nyilvánosak, mindkét fél hajlamos az adatok eltúlzására, illetve alulbecslésére saját stratégiai céljai védelme érdekében.

A MINDENT ELDÖNTŐ FORDULAT?

Az ukrán kurszki betörés

2024. augusztus 6-án az ukrán vezetés – szemben a 2023-as, nagy médiafelhajtással előkészített ellentámadással – váratlanul, jelentős haderő-összpontosítással indított támadó hadműveletet, melynek során átlépték az orosz határt, és behatoltak a kurszki régióba. A támadó műveletben megközelítőleg négy ukrán dandárnak megfelelő élőerő és közel 600 haditechnikai eszköz vett részt.¹⁹

Az orosz erők lassan, napokig tartó harcok során próbálták felszámolni a betörő ukrán csoportosításokat, jelentős emberveszteségek árán. Az ukrán támadást HIMARS-²⁰ és UAV-csapások²¹ támogatták, amelyek egy 15 járműből álló, járművenként 35 katonát szállító katonai oszlop megsemmisítésével az orosz hadsereg egyik legsúlyosabb egyidejű veszteségét okozták. Az ukrán erők UAV-csapásokkal támadták meg a Lipetszk-2 repülőtérén állomásozó katonai repülőeszközöket és felhalmozott légibombákat.

Az ukrán betörés célja az orosz határ menti energetikai és katonai infrastruktúra elfoglalása, az orosz erők ukrainai előrenyomulásának akadályozása, valamint a határ menti orosz erők lekötése és a műveleti súlypont áthelyezése volt. Az orosz erők a földrajzi adottságokat kihasználva hatékonyan akadályozták meg a betörés további lehetséges támadási irányait, miután a Szejm folyó jobb partjára visszavonulva két hidat is felrobbantottak.

A betörés első napjaiban az ukrán erők elfoglalták a szudzsi gázközpontot, amely az Urengoj–Pomari–Ungvár-gázvezeték révén biztosítja az Európába irányuló földgáz

¹⁹ Széf 2024.

²⁰ High Mobility Artillery Rocket System – nagy mozgékonyaságú rakétatűzérési rendszer.

²¹ Unmanned Aerial Vehicle – pilóta nélküli repülőeszköz.

szállítását, valamint a háború kitörése óta az utolsó kilépési pontként szolgál az Ukrajnába érkező orosz gáz számára.

Augusztus 10-én és 11-én Fehéroroszország bejelentette, hogy az ukrán határ közelébe Iszkander típusú ballisztikus rakétarendszereket, sorozatvetőket, különleges műveleti egységeket telepít, valamint megerősíti a határ menti harcokcsizócsapatait. Mindezt azután, hogy ukrán drónokat lőttek le a fehérorosz légtérben. Augusztus 20-ára az ukrán jelentések szerint a támadó erők már 93 települést és összesen 1200 km² területet foglaltak el.

Ukrajna Kurszk térségében végrehajtott betörésének talán a legnagyobb eredménye a világsajtó figyelmének felkeltése volt, hiszen a már több mint két és fél éve saját földjén védekező ukrán egységek behatoltak Oroszország területére, a reguláris erők sikeresen támadták az agresszor államot. Ez kétségtelen és vitathatatlan tény, amely az információs műveletek során pozitív harcértékkel bírt, különösen a korábbi nagy ellentámadás kudarcának elfeledtetésében, továbbá a nemzetközi média figyelmét ismét Ukrajna lehetséges győzelmi esélyeire összpontosította.

Ez a médiafigyelem azonban nem nyújtott érdemi segítséget a fronton harcoló ukrán erők számára, mivel a harctéren az orosz erők nagyobb ütemű és az egész arcvonalat érintő előrenyomulása következett be. Szeptemberben és októberben az orosz erők sorra foglalták el a városokat, és kerítették be az ukrán csapatokat, miközben megszervezték a hátsószálgban, a kurszki régióban az ukrán diverzáns csapatok izolálását és kiszorítását Oroszország területéről. Időközben a műveleti területen megjelentek az észak-koreai csapatok, ami az Észak-Korea és Oroszország közötti új stratégiai megállapodás aktivizálását jelentette.

Összességében a kurszki betörés nem érte el katonai stratégiai céljait, csupán kommunikációs és politikai sikereket hozott. Ezek azonban hosszú távon veszítenek jelentőségükből, és a kurszki terület visszafoglalása esetén inkább negatív hatást gyakorolhatnak Ukrajnára a béketárgyalások során.

A kurszki ukrán betörés és globális utóhatásai

Az orosz stratégiai válasz a kurszki áttörésre a béketárgyalási feltételek gyökeres átalakítására, a katonai fölény biztosítására és az ukrainai területeken való szisztematikus előrenyomulásra irányult. Ukrajna céljai között a kurszki betöréssel az amerikai nagy hatótávolságú rakétarendszerek (HIMARS) orosz területeken történő bevetésének engedélyezése is szerepelhetett, ami novemberben a Biden-adminisztráció alatt vált lehetővé. Ez nemcsak a katonai célpontok, például repülőterek és lőszerraktárak támadását tette lehetővé, hanem politikai hatással is bírt, megerősítve Ukrajna önvédelemhez való jogát, valamint változásokat generált a nagyhatalmak közötti kapcsolatokban.

Washington engedélyének következménye lehet a konfliktus elhúzódása, hiszen lehetővé vált az Ukrajnának adott HIMARS által indítható, akár 300 km hatótávolságú, kazettás harci fejjel is szerelhető rakéták, illetve a brit–francia Storm Shadow támadó robotrepülőgépek alkalmazása,²² amelyek stratégiaileg jelentős, 250–560 km hatótávolsággal rendelkeznek. Lehetséges az is, hogy az Amerikai Egyesült Államok le fog szállítani Ukrajnának AGM–158 típusú légi indítású támadó robotrepülőgépeket is,²³ amely alaptípusának a hatótávolsága közel 900 km. Korábban az orosz Lancet drónokat²⁴ már használták a felderített HIMARS-ok

²² Franciaország is engedélyezi... 2024.

²³ Huszák 2024.

²⁴ Az orosz hadsereg által használt drón, illetve cirkáló lőszer.

és más nyugati páncélozott eszközök ellen, de az ukrán csapások során az orosz területre irányuló támadások, valamint az országhatár átlépése miatt Oroszország „megfelelő” válaszcsepások lehetőségét is kilátásba helyezte.

Az 5. ábra elemzése alapján világosan látszik, hogy az ukrán hadsereg által bevetett nagy hatótávolságú rakétarendszerek alkalmazása készítette Oroszországot arra, hogy drasztikusabb és történelmi jelentőségű módosításokat hajtson végre a nukleáris doktrínájában. Az ukrán támadást követő napon Oroszország módosította a nukleáris doktrínáját, amelynek lényegi eleme az, hogy az „Oroszország elleni, nem nukleáris állam által elkövetett agresszió, amiben nukleáris fegyverekkel rendelkező ország is részt vesz vagy támogatja azt, »közös támadásnak« minősül”.²⁵

5. ábra A HIMARS alaprakétáinak és az ATACMS rakétáinak a hatótávolsága²⁶

ÖSSZEGZÉS

A háború előzményeinek vizsgálata során két jelentős eseményt emelünk ki, amelyek fontos szerepet játszottak a konfliktus kialakulásában és eszkalálásában. Az első és talán legfontosabb esemény a Krím-félsziget orosz annektálása volt 2014-ben. Oroszország gyakorlatilag bekebelezte a Krímet, amely hivatalosan Ukrajna területének része. Ez a lépés súlyos feszültséget okozott az orosz–ukrán kapcsolatokban, és a nemzetközi közösség széles körében elítélték.²⁷

²⁵ Nukleáris háború küszöbén... 2024.

²⁶ Vock 2024.

²⁷ 2022. március 2-án az ENSZ közgyűlése az ES-11/1. számú határozatában – 181 jelen lévő ország képviselői közül 35 tartózkodás és öt ellenszavazat mellett, 141 ország egyetértésével – elmarasztalta Oroszországot. Ellene szavaztak Fehéroroszország, Eritrea, Észak-Korea, Szíria és Oroszország. Aggression against Ukraine... 2022.

A második fontos esemény a kelet-ukrajnai harcok és a minszki megállapodások²⁸ be nem tartása, miután a Krímet elfoglalta, Oroszország támogatást nyújtott a kelet-ukrajnai szeparatistáknak, akik fegyveres konfliktust indítottak az ukrán kormányzattal szemben. Ezek az események együtt járultak hozzá egy feszült légkör kialakulásához a régióban, megágyazva ezzel egy szélesebb körű fegyveres konfliktus kialakulásának.

A villámháborúnak induló orosz invázióban részt vettek a szárazföldi erők mellett a légi-erő, a haditengerészet, valamint a különleges műveleti erők is. Ukrajna jelentős nemzetközi támogatást kapott, főként katonai felszerelések és pénzügyi segítség formájában, de az ország védelmét elsősorban saját fegyveres erői és önkéntes alakulatai biztosították.

Az első hetekben az orosz erők gyors előrenyomulása ellenére Ukrajna ellenállása erősnek bizonyult, különösen Kijev környékén, ahol az orosz előrenyomulást megállították és visszaszorították. A Dél-Ukrajnában fekvő Mariupol ostroma hónapokig tartott, és a város jelentős pusztításokat szenvedett el.

A közel három éve tartó *különleges katonai művelet* keretében *Blitzkrieg-jellegűnek* induló háború tapasztalatait figyelembe véve az a meglátásunk, hogy a putyini vezetés – az elhibázott döntések és katonai műveletek mellett – alábecsülte az ukrán hadsereg katonai potenciálját, a civil lakosság ellenálló képességét és a nemzetközi reakciók mértékét.

Az előbbi megállapításokat bizonyítja, hogy az orosz haderő a műveleti területeken a mai napig nem tudta kiharcolni a teljes légi fölényt, Oroszország jelentős veszteségeket szenvedett nemcsak élőerő és hadianyag tekintetében, hanem a geopolitika „sakkjábláján” is. Ukrajna számára viszont elengedhetetlen a győzelem, ami csak nemzetközi partnereinek folyamatos támogatásával valósítható meg.

A 2023-as sikertelen ukrán ellentámadást követően a kurszki területre történő betöréssel azonban Ukrajna 2024 augusztusában a háború súlypontjának áthelyezésére tett kísérletével megváltoztatta a konfliktus dinamikáját. Oroszország számára bizonyította, hogy a nyugati támogatással és a kiszámíthatatlan erő-összpontosítással nagy károkat szenvedhet a határ menti orosz lakosság és a lassan három éve zajló *különleges katonai művelet* logisztikai utánpótlása. Ennek felismerése a válaszcsepás formájában és az ukrán területek rohamtempóban történő elfoglalásában mérhető, valamint a korábbi stratégiai megállapodások alkalmazásában a szomszédos és szövetséges országokkal, amit egyes katonai szakértők²⁹ már a harmadik világháború kezdetének tartanak.

Ukrajna érdeke a mielőbbi tűzszünet elérése lenne, valamint egy olyan béke megkötése, mely nem zárja ki Ukrajna EU- és NATO-csatlakozási törekvéseit. A NATO-csatlakozás akadályainak megszüntetéséhez azonban önmagában egy tűzszüneti megállapodás nem elegendő. Ezért az ukrán politikai vezetés célja Oroszország katonai legyőzése, ami az orosz csapatok ukrán területről történő kiszorítását jelenti, és ennek eléréséhez minden lehetséges nyugati támogatást igénybe is vesz.

Oroszország érdeke is a katonai műveletek mielőbbi lezárása és a *különleges katonai műveleti* célok teljesítése, továbbá az elcsatolt területek védelmének biztosítása és az orosz ajkú lakosság biztonságának garantálása, majd ezekre az elért eredményekre támaszkodva a béketárgyalások kezdeményezése. Továbbra is nyitott kérdés az, hogy a tárgyalások Oroszország és Ukrajna között, vagy az Oroszország által 2022-ben elismert „népköztársaságok” és Ukrajna között zajlanak majd, orosz és fehérorosz közvetítéssel.

²⁸ 2014. szeptember 5-én született tűzszüneti megállapodás Ukrajna és a nemzetközileg el nem ismert szakadár oroszbarát Donyecki Népköztársaság és a Luhanszki Népköztársaság között.

²⁹ VZaluzsnij 2024.

Mindezek alapján megállapítható, hogy az orosz–ukrán konfliktus elhúzódó, az első világháborúra jellemző állóháborúvá fejlődött, és különböző okok miatt egyik fél sem fontolgatja igazán a békekötés lehetőségét.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 2007 Munich speech of Vladimir Putin. https://en.wikipedia.org/wiki/2007_Munich_speech_of_Vladimir_Putin#/media/File:Putin_in_Munchen.jpg (Letöltés időpontja: 2024. 09. 25.)
- Aggression against Ukraine: resolution / adopted by the General Assembly. UN Digital Library, 2022. 03. 02. <https://digitallibrary.un.org/record/3959039> (Letöltés időpontja: 2024. 04. 28.)
- Clausewitz, Carl von: *A háborúról. I. kötet*. Zrínyi Kiadó, Budapest, 1961.
- Fordulópont: A bomba és a hidegháború. Netflix dokumentumfilm-sorozat, 2024, 9. fejezet: Még nem haltunk meg.
- Franciaország is engedélyezi a nagy hatótávolságú rakéták bevetését Oroszországban. [hvg.hu](https://hvg.hu/vilag/20241124_Franciaország-scalp-raketa-engedely-ukrajna), 2024. 11. 24. https://hvg.hu/vilag/20241124_Franciaország-scalp-raketa-engedely-ukrajna (Letöltés időpontja: 2024. 11. 22.)
- Friedman, George: *Russia and Ukraine: War or Bluff?* Geopolitical Futures, 2021. 12. 07. <https://geopoliticalfutures.com/russia-and-ukraine-war-or-bluff/> (Letöltés időpontja: 2024. 04. 20.)
- Harris, Shane – Sonne, Paul: *Russia planning massive military offensive against Ukraine involving 175,000 troops, U.S. intelligence warns*. The Washington Post, 2021. 12. 03. https://www.washingtonpost.com/national-security/russia-ukraine-invasion/2021/12/03/98a3760e-546b-11ec-8769-2f4ecd7a2ad_story.html (Letöltés időpontja: 2024. 04. 20.)
- Huszák Dániel: *Interkontinentális ballisztikus rakétát lőtt ki Oroszország Ukrajnára – Most akkor mi lesz?* [portfolio.hu](https://www.portfolio.hu/global/20241121/interkontinentalis-ballisztikus-raketat-lott-ki-oroszorszag-ukrajnara-most-akkor-mi-lesz-724600), 2024. 11. 21. <https://www.portfolio.hu/global/20241121/interkontinentalis-ballisztikus-raketat-lott-ki-oroszorszag-ukrajnara-most-akkor-mi-lesz-724600> (Letöltés időpontja: 2024. 11. 22.)
- Jones, Seth G.: *Russia's Ill-Fated Invasion of Ukraine: Lessons in Modern Warfare*. Center for Strategic and International Studies, 2022. 06. 01. <https://www.csis.org/analysis/russias-ill-fated-invasion-ukraine-lessons-modern-warfare> (Letöltés időpontja: 2024. 04. 28.)
- Nukleáris háború küszöbén állunk, figyelmeztet az orosz vezető. Magyar Nemzet, 2024. 09. 26. <https://magyarnemzet.hu/kulfold/2024/09/nuklearis-haboru-kuszoben-allunk-figyelmeztet-az-orosz-vezeto> (Letöltés időpontja: 2024. 11. 22.)
- Prof. Dr. Szendy István (szerk.): *Hadelmélet és katonai műveletek. I. kötet*. Nemzeti Közszerzői és Tankönyv Kiadó Zrt., Budapest, 2013.
- Széf Ferenc: *Moszkva már februárban sejtette a kurszki ukrán betörés veszélyét, de nem sokat tett ellene*. Euronews, 2024. 09. 20. <https://hu.euronews.com/2024/09/20/oroszorszag-kurszki-terulet-ukrajna-betores-titkos-aktak> (Letöltés időpontja: 2024. 11. 21.)
- Takács Márk: *Az orosz–ukrán háború hadműveleti és harcászati műveletei*. Nemzeti Közszerzői Egyetem Eötvös József Kutatóközpont, Védelmi Tanulmányok, 2024/1., 36–53. https://jli.uni-nke.hu/document/jli-uni-nke-hu/VT_2024_1_Joart_Takacs_Nagy.pdf (Letöltés időpontja: 2024. 12. 23.)
- Tálás Péter: *A NATO bukaresti csúcstalálkozója*. ZMNE Stratégiai Védelmi Kutatóintézet Elemzések, 2008/3. <https://svkk.uni-nke.hu/document/svkk-uni-nke-hu-1506332684763/svki-elemzesek-2008-3-a-nato-bukaresti-csucstalalkozoja-talas-p.original.pdf> (Letöltés időpontja: 2024. 04. 27.)

- Térképen mutatjuk az orosz csapatok előrenyomulását a háború kilencedik napján. rtl.hu, 2022. 03. 04. <https://rtl.hu/kulfold/2022/03/04/orosz-ukran-haboru-terkep> (Letöltés időpontja: 2024. 04. 10.)
- Ukrajna: Egy évvel ezelőtt véres háború robbant ki Kelet-Európában. Magyar Nemzet, 2023. 02. 24. <https://magyarnemzet.hu/kulfold/2023/02/ukrajna-egy-evvel-ezelott-veres-haboru-robbant-ki-keleteuropaban> (Letöltés időpontja: 2024. 04. 10.)
- Valerij Zaluzsnij: kirobbant a harmadik világháború. portfolio.hu, 2024. 11. 21. <https://www.portfolio.hu/global/20241121/valerij-zaluzsnij-kirobbant-a-harmadik-vilaghaboru-724804> (Letöltés időpontja: 2024. 11. 22.)
- Vasárus Gábor László: *Orosz zászlóaljcsoporthoz szerepe az elmúlt 8 év tapasztalatainak tükrében II. rész.* Haditechnika, LVII. évf. 2023/6., 20–25. DOI: 10.23713/HT.57.6.05
- https://real.mtak.hu/192979/1/HT_2023-6_cikk_05.pdf (Letöltés időpontja: 2024. 12. 23.)
- Vlagyimir Putyin elnök beszéde a müncheni biztonságpolitikai fórumon – 2007. 02. 10. Grotius. <http://www.grotius.hu/publ/displ.asp?id=RXIDNA> (Letöltés időpontja: 2024. 04. 25.)
- Vock, Ido: *Atacms: What we know about missile system Ukraine has used to strike Russia.* BBC, 2024. 11. 20. <https://www.bbc.com/news/articles/cx2nrlq1840o> (Letöltés időpontja: 2024. 11. 22.)
- Zabrodskyi, Mykhaylo et al.: *Preliminary Lessons in Conventional Warfighting from Russia's Invasion of Ukraine: February – July 2022.* rusi.org, 2022. 11. 30. <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/special-resources/preliminary-lessons-conventional-warfighting-russias-invasion-ukraine-february-july-2022> (Letöltés időpontja: 2024. 04. 08.)